

УДК 364-43

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-5\(13\)-131-142](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-5(13)-131-142)

Залібовська-Ільніцька Зоя Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальних технологій, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, тел.: +380412431417, <https://orcid.org/0000-0002-9125-238X>

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ (НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ)

Анотація. У статті розкрито зміст діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг). Надавачі соціальних послуг (фахівці соціальної сфери) здійснюють регулювання, стимулювання соціальних ініціатив мешканців громади (отримувачів соціальних послуг); працюють над розробкою соціальних програм і проектів, спрямованих на задоволення потреб і вирішення проблем жителів громади; виявляють осіб/сім'ї, які перебувають в СЖО і потребують соціальної допомоги; проводять оцінку потреб осіб/сімей, які звернулися до територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг); проводять спостереження за поведінкою жителів громади, здійснюють профілактичні заходи з метою превенції протиправної поведінки та ін.

Описано законодавчу базу щодо змісту діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг), зокрема: Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» від 29 грудня 2009 р. № 1417: станом на 27.12.2024 року; Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей» від 31.07.2023 № 263-Н та ін.

На основі результатів опитування фахівців соціальної сфери Вінницької та Житомирської областей виявлено проблеми, які ускладнюють процес отримання соціальних послуг жителями громад, а саме: недостатня кількість кваліфікованих фахівців, які вміють працювати з сім'ями захисників та захисниць; не бажання жителів звертатися за допомогою або ж постійне

звернення отримувачів соціальних послуг (клієнтів, членів громади) до фахівців соціальної сфери поза робочим часом; додаткове навантаження створює процес оформлення документації; негативний вплив сигналів «тривога» та наслідків атак ворога на працездатність фахівців соціальної сфери та ін.

Систематизовано кейси роботи фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) в умовах воєнного стану.

Ключові слова: зміст, діяльність фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Zalibovska-Ilnitska Zoia Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Social Technologies, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, tel.: +380412431417, <https://orcid.org/0000-0002-9125-238X>

CONTENT OF THE ACTIVITIES OF A SOCIAL SPHERE SPECIALIST IN TERRITORIAL SOCIAL SERVICE CENTERS (PROVISION OF SOCIAL SERVICES)

Abstract. The article reveals the content of social sphere specialists activities in territorial social service centers (provision of social services). Social service providers (social service professionals) regulate and stimulate social initiatives of community residents (recipients of social services); work on developing social programs and projects aimed at meeting the needs and solving the problems of community residents; identify individuals/families who are in social housing and need social assistance; assess the needs of individuals/families who have contacted territorial social service centers (provision of social services); monitor the behavior of community residents, implement preventive measures to prevent illegal behavior, etc.

The legislative framework regarding the content of the activities of social sphere specialists in territorial social service centers (provision of social services) is described, in particular as follows: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Some issues of the activities of territorial social service centers (provision of social services)” dated December 29, 2009 No. 1417: as of December 27, 2024; Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine “On approval of Methodological recommendations for the development of provisions on structural units on social protection of the population of local state administrations and the organization of activities of the territorial community in the field of social protection of the population and protection of children's rights” dated July 31, 2023 No. 263-N, etc.

Drawing upon the results of a survey of social sphere specialists in Vinnytsia and Zhytomyr regions, problems were identified that complicate the process of receiving social services by community residents, in particular: an insufficient number of qualified specialists who are able to work with the families of defenders; reluctance of residents to seek help or constant appeals of recipients of social services (clients, community members) to social sphere specialists outside of working hours; additional workload is created by the process of processing documentation; negative impact of "alarm" signals and the consequences of enemy attacks on the working capacity of social sphere specialists, etc.

In sum, case studies of the work of social sphere specialists in territorial social service centers (provision of social services) under martial law have been systematized.

Keywords: content, activities of social sphere specialists in territorial social service centers (provision of social services).

Постановка проблеми. Зміст діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) регламентується законодавчими актами України [2; 3; 5].

Війна в Україні внесла корективи у життя жителів громад, у професійну діяльність фахівців соціальної сфери. У територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) почали працювати з такими категоріями клієнтів як «внутрішньо переміщена особа», «члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», «члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць », «особи, зникли безвісти під час бойових дій», «військові», «сім'ї військових», «ветерани», «мобілізовані».

Як зазначають науковці і практики, значна частина внутрішньо переміщених осіб успішно реалізували себе на особистісному і професійному рівнях (за допомогою державної підтримки) у нових громадах. Складніше було адаптуватися до нового місця дітям сімей внутрішньо переміщених осіб, оскільки тривалий час переживали досвід перебування у ситуації збройних дій [4; 7].

Звернемо увагу, що збільшено коло послуг для клієнтів внутрішньо переміщених осіб», «членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», «членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць », «військових», «сім'ей військових», зокрема, соціальні послуги безоплатні не залежно від доходів. Згідно Закону України «Про соціальні послуги» визначено основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, які спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання та мінімізацію їх негативних наслідків, особам (сім'ям), які перебувають у складних життєвих обставинах [4].

При цьому, на сьогодні стає необхідним узагальнення досвіду оновлення змісту діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціальної роботи у територіальних центрах соціального обслуговування розкрито у наукових напрацюваннях науковців і практиків. Ганна Слезанська, Надія Горішна аналізують у своїх наукових узагальненнях діяльність фахівця із соціальної роботи з надання соціальних послуг населенню у територіальній громаді.

Яніна Казюк, Віктор Венцель описують рейтинг фінансової спроможності територіальних громад України за підсумками 2024 року. Оксана Кравченко фокусує своє напрацювання на соціальній роботі в громаді в умовах війни.

Мета статті – охарактеризувати зміст діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг); описати досвід діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Житомирської області, Вінницької областей

Виклад основного матеріалу. Децентралізація соціальних послуг, створення територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) з 2009 року мало сильні та слабкі сторони. Акцентуємо увагу на сильних сторонах: запровадження запобіжних механізмів раннього виявлення вразливих осіб/сімей та можливість попередження СЖО; щорічне визначення потреб населення громади у соціальних послугах, затвердження пріоритетного переліку соціальних послуг та планування необхідних видатків (фінансування); створення ринку соціальних послуг за рахунок збільшення кількості постачальників соціальних послуг та впровадження механізму замовлення соціальних послуг; запровадження системи контролю, моніторингу та оцінки соціальних послуг [1; 7; 8].

Соціальні послуги у територіальних центрах надають фахівці із соціальної роботи (фахівці соціальної сфери). У сільській місцевості одна штатна одиниця на один або декілька населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, з чисельністю населення від 2 до 4 тисяч мешканців; у містах одна штатна одиниця на десять тисяч мешканців в обласних центрах та містах з населенням більше, ніж 200 тисяч [5].

До повноважень фахівця із соціальної роботи належить проведення оцінювання потреб осіб/ сімей у соціальних послугах; планування соціальної роботи; надання соціальних послуг, соціальної допомоги, визначення методів соціальної роботи; виявлення і надання підтримки дітям та дорослим, яким потрібна опіка і піклування, влаштування в лікарняні і сімейні форми виховання, матеріальна та соціально-побутова допомога; виявлення в територіальній громаді осіб, які потребують соціально-медичної, юридичної, психолого-педагогічної, матеріальної та іншої допомоги; безпосереднє надання соціальних послуг [6; 7].

Як зазначають науковці, професійна діяльність, зокрема діяльність фахівця соціальної сфери, має такі складники: професійна компетентність; професійний авторитет; наявність умов дозволу до професії «фахівець із соціальної роботи» зі сторони держави; етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України; професійна культура (яка включає емоційну культуру) [6; 8].

Професійна компетентність включає інтегральну, загальну, спеціальну компетентності, які формуються ще під час навчання в ВНЗ за освітніми програмами Соціальна робота / Соціальна робота; Соціальна робота . Соціальна медіація та ін. Зазначені фахівці набувають здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері на основі опанованих теорій та методів соціальної роботи, можуть працювати комплексно та у невизначених умовах.

Професійний авторитет фахівця соціальної сфери тісно пов'язаний з неперервним самовдосконаленням спеціаліста, його поважним ставленням до отримувача соціальних послуг, до виконання своїх обов'язків.

Умови допуску до професії «фахівець із соціальної роботи» зі сторони держави такі: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота без вимог до стажу роботи; наявність медичної довідки про проходження попереднього (періодичного) медичного огляду з висновком медичної комісії про придатність до роботи за професією «Фахівець із соціальної роботи»; проходження первинного вступного інструктажу з охорони праці [5].

Слід наголосити, що етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України (соціальних педагогів, соціальних працівників, фахівців із соціальної роботи, фахівців соціальної роботи, фахівців соціальної роботи вдома) націлює професіоналів на здійснення соціальної роботи в багатьох функціональних сферах з метою розвитку потенціалу та можливостей особистості, задоволення людських потреб. Опис етичних принципів діяльності спеціалістів із соціальної роботи розуміється як базові етичні ідеї і традиції, які стали підґрунтям для прийняття етичного рішення в соціальній роботі (повага до гідності кожної людини; пріоритетність інтересів клієнта; толерантність; довіра та взаємодія у вирішенні проблем клієнта; доступність послуг; дотримання норм професійної етики) [6].

Професійна культура фахівців соціальної сфери, які працюють у територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) віддзеркалюється в нормах етичної поведінки (визнавати і поважати наміри, відповідальність за прийняте рішення отримувача соціальної послуги; підвищувати статус соціальної роботи; підвищувати якість та ефективність соціальних послуг).

Нами було проведеного опитування фахівців із соціальної сфери відповідних територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Житомирської, Вінницької областей. Респонденти – це 64 опитаних фахівці соціальної сфери (фахівці із соціальної роботи). Всі особи жіночої статті, вікова категорія від 25 до 56 років і старші.

Розподіл респондентів за віковими категоріями показав, що найбільшу частину становлять фахівці із соціальної роботи віком від 26 до 35 років (32 %), а також від 36 до 45 років (38%). Професіонали старшої вікової групи (56 років і старші) склали (20%), молодь віком до 25 років склали 10%. Це свідчить про те, що у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) працюють спеціалісти різних вікових категорій, що створює можливості для обміну досвідом (див Рис.1.1.)

Фахівці соціальної сфери відповідних територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Житомирської, Вінницької областей зазначили у своїх відповідях проблемні сторони своєї діяльності, зокрема: 45 % респондентів зазначили «недостатню кількість кваліфікованих фахівців, які можуть працювати з клієнтами «члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», «члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць», «військові», «сім'ї військових», «ветерани»; 15% опитаних – «небажання жителів громади звертатися за допомогою», 12% – осіб вказали «звернення отримувачів соціальних послуг до фахівців соціальної сфери поза робочим часом », 28% – «отримувачі соціальних послуг знаходяться в територіально-віддаленому місці».

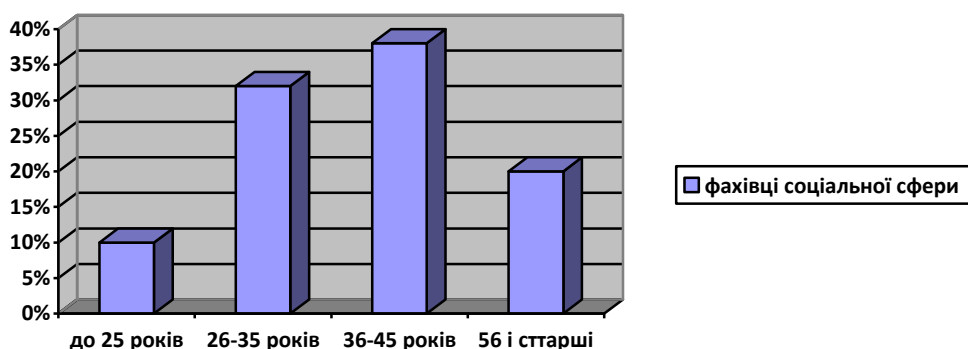

Рис.1.1 Розподіл респондентів за віком

З огляду на результати опитування можна відмітити, що полегшити процедуру надання соціальних послуг можна через вирішення зазначених вище проблемних ситуацій. Налагодження ефективної та результативної діяльності фахівців соціальної роботи залежить і від співпраці територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) з різними соціальними структурами громади (волонтерами, працівниками ліцеїв та ін..).

На основі вивчення публічної інформації, розглянемо структуру діяльності Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Словечанської територіальної громади (Житомирська область). Центр утворено для здійснення соціального обслуговування та надання соціальних послуг особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах.

Центр діє на принципах адресності та індивідуального підходу до кожної людини, гуманності, доступності, відкритості, законності, соціальної справедливості, конфіденційності та відповідальності за дотримання етичних і правових норм .

Найскладнішим у діяльності для фахівців соціальної сфери у Центр надання соціальних послуг Словечанської територіальної громади (Житомирська область) є робота з членами сім'ей загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України.

Відділення соціальної допомоги вдома

Основним завданням відділення є надання соціальних послуг громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з частковою втратою рухової активності (мають 3, 4 і 5 групу рухової активності) і потребують сторонньої допомоги, соціального обслуговування (надання соціальних послуг) в домашніх умовах згідно з медичним висновком. Надають соціальні послуги 15 соціальних робітників відділення.

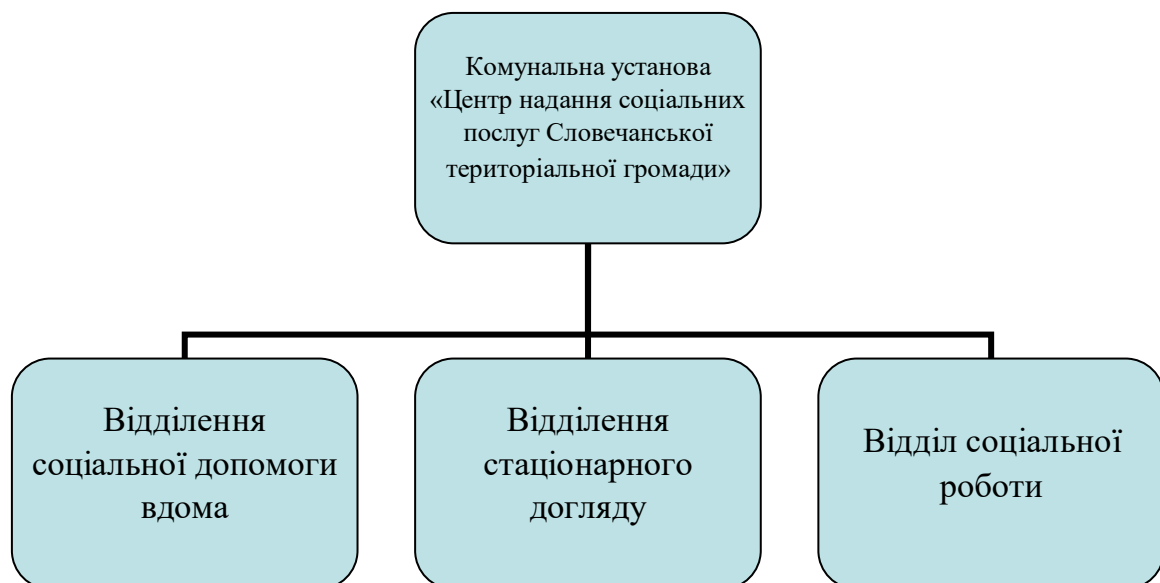

Рис.2. Структура КУ «Центр надання соціальних послуг Словечанської територіальної громади»

Відділення соціальної допомоги вдома надає відповідно до державних стандартів соціальних послуг: послугу догляду вдома. У відділенні соціальної допомоги вдома послуги надаються наступним категоріям осіб: особи похилого віку; особи з інвалідністю, крім осіб, які отримали інвалідність внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, які отримують соціальну допомогу на постійний сторонній догляд, побутове та спеціальне медичне обслуговування відповідно до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»; хворі, які не здатні до самообслуговування (із числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більше як на чотири місяці, при наявності письмового підтвердження закладів охорони здоров’я).

Відділення соціальної допомоги вдома може здійснювати обслуговування громадян похилого віку, осіб з інвалідністю (які досягли 18-річного віку), хворих (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування. Обслуговування громадян здійснюється за плату відповідно до тарифів на платні соціальні послуги, з установленням диференційованої плати та безоплатно.

Відділення стаціонарного догляду. Основним видом діяльності відділення є забезпечення постійного або тимчасового проживання одиноких громадян похилого віку, інвалідів (які досягли 18-річного віку), хворих (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які відповідно до висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров’я за станом здоров’я не здатні до самообслуговування, потребують постійного стороннього догляду та допомоги, стаціонарного догляду, соціально-побутових, соціально-медичних та інших соціальних послуг.

Відділ соціальної роботи

Головною метою роботи відділу є соціальна підтримка сімей, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Основні цілі надання соціальних послуг:

- профілактика складних життєвих обставин;
- подолання складних життєвих обставин;
- мінімізація негативних наслідків складних життєвих обставин.

Відділ надає наступні види послуг:

- екстрене (кризове) втручання;
- консультування;
- соціальний супровід;

- соціальна профілактика;
- представництво інтересів;
- натуральна допомога;
- соціальна профілактика

Відділ надає соціальні послуги особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, зумовлених: інвалідністю; бездомністю; безробіттям; малозабезпеченістю; поведінковими розладами у дітей через розлучення батьків; ухиленням батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків із виховання дитини; втратою соціальних зв'язків, у тому числі під час перебування у місцях позбавлення волі; жорстоким поведінням з дитиною; насильством за ознакою статі; домашнім насильством; потраплянням у ситуацію торгівлі людьми.

За штатом в КУ «ЦНСП Словечанської сільської ради» працює 2 фахівці соціальної роботи, фахівець із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб, 10 соціальних працівників, які надають соціальну послугу догляд вдома.

Аналіз структури діяльності територіальних центрів надання соціальних послуг, дає можливість прослідкувати різні напрямки діяльності, в залежності від потреб отримувачів соціальних послуг тієї чи іншої громади.

Фахівцям соціальної сфери (зазначених територіальних центрів надання соціальних послуг) нами рекомендовано узагальнювати досвід роботи, систематизувати відповідні кейси (конкретні випадки, ситуація, які засвідчують відповідний досвід і конкретну модель роботи з сім'єю чи особою). Для прикладу:

Кейс 1. Надання соціальних послуг сім'ї особи, зниклої безвісти під час бойових дій.

Ситуація: До центру звернулася жінка 57 років. Її син, мобілізований до Збройних Сил України, вважається зниклим безвісти. Родина перебуває в емоційному напруженні, не володіє повною інформацією щодо статусу військового, стикається з труднощами в оформленні допомоги та пільг, передбачених у таких випадках.

Визначення проблеми.

Психоемоційне виснаження, відсутність правової інформації, необхідність в оформленні тимчасової допомоги для членів сім'ї зниклого безвісти.

Зміст діяльності фахівця соціальної сфери: 1) вивчення потреб отримувача соціальних послуг; 2) інформування щодо контактних даних організацій, які займаються зниклими безвісти; 4) організація правової консультації щодо порядку отримання довідки про зникнення безвісти; 5) сприяння в оформленні тимчасових пільг; 6) надання соціальної послуги соціального супроводу; 7) рекомендація щодо консультування з практичним психологом.

Результат: отримувач соціальних послуг продовжує відвідувати психолога; отримала тимчасові пільги; тривають пошуки зниклого безвісти.

Кейс 2. Надання соціальних послуг особі, яка потребує, яка потребує сторонньої допомоги (особа похилого віку).

Ситуація: На територію громади перемістилася з Харківської області жінка 76 років. Після руйнування будинку у Харкові, жителька залишилася без майна і житла.

Визначення проблеми. Потребує соціальної підтримки. Має хронічні захворювання (цукровий діабет, гіпертонію), потребує догляду та регулярного прийому ліків.

Зміст діяльності фахівця соціальної сфери: 1) вивчення потреб отримувача соціальних послуг; 2) сприяння у встановленні статусу ВПО та оформлення соціальної допомоги.; 3) організація послуги соціального обслуговування вдома (щоденні візити соціального працівника для приготування їжі, придбання ліків, гігієни); 4) налагодження комунікації з сімейним лікарем для моніторингу стану здоров'я; 5) залучення місцевого благодійного фонду для одноразової гуманітарної підтримки.

Результат: отримувач соціальних послуг має постійну допомогу вдома, поліпшився психоемоційний стан, з'явилося відчуття захищеності.

Отже, узагальнені напрацювання констатують значимість штатної одиниці «фахівець із соціальної роботи» (фахівець соціальної роботи, фахівець із соціальної роботи в дома) у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) в умовах воєнного стану, і висвітлюють оновлений зміст діяльності зазначених професіоналів.

Висновки. Виходячи з вищесказаного, можемо зазначити, що у «Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей» зазначається про введення штатної одиниці «фахівець із соціальної роботи» відповідно до кількості жителів громади.

Зміст діяльності фахівців із соціальної роботи базується на етичних принципах і нормах, які прописані в Етичному кодексі спеціалістів із соціальної роботи України. Виділено складники професійної діяльності фахівців соціальної сфери у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг), зокрема, професійна компетентність; професійний авторитет; наявність умов дозволу до професії «фахівець із соціальної роботи» зі сторони держави; етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України; професійна культура.

У ході опитування респондентів виявлено складність роботи з клієнтами таких категорій як «члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни», «члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць». У ході надання соціальних послуг фахівець із соціальної роботи залучений до тривалого спілкування

з отримувачем соціальної послуги, він стикається з трагічними історіями клієнтів, їх емоційними і психологічними травмами.

Подальшою перспективою дослідження є, на наш погляд, аналіз шляхів удосконалення продуктивності діяльності фахівців із соціальної роботи у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) в умовах воєнного стану, що має запит у соціальній сфері.

Література:

1. Венцель В., Казюк Я. Оцінка фінансової спроможності територіальних громад за підсумками 2024 року URL: <https://decentralization.ua/news/19455> (дата звернення: 30.05.2025).
2. Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 р. № 1417: станом на 27.12.2024 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.03.2025).
3. Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2020 р. № 177: станом на 30.05.2024 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.04.2025).
4. Кравченко О. Соціальна робота в громаді в умовах війни. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_5604_01_3001_0015_8922 (дата звернення: 27.05.2025).
5. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей: Наказ Міністерства соціальної політики України від 31.07.2023 № 263-Н: станом на 31.07.2023 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263739-23#Text> (дата звернення: 28.05.2025).
6. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ. Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robotu/links (дата звернення: 25.05.2025).
7. Слосанська Г. І. Діяльність фахівця із соціальної роботи з надання соціальних послуг населенню у територіальній громаді / Г. І. Слосанська, Н. М. Горішна // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2016. № 12. С. 113-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2016_12_26 (дата звернення: 29.05.2025).
8. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В.Гнатюка, 2018. 382 с.

References:

1. Ventzel V., Kazyuk Ya. (2025). Otsinka finansovoyi efektyvnosti terytorial'nykh hromad za pidsumkamy 2024 roku [Assessment of the financial capacity of territorial communities by the results of 2024]. Retrieved from: <https://decentralization.ua/news/19455> [in Ukrainian].
2. Deyaki pytannya diyalnosti terytorialnykh tsentriv sotsialnoho obsluhovuvannya (nadannya sotsialnykh posluh): Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 29 hrudnya 2009 r. №1417: stanom na 27.12.2024 roku [Some issues of the activities of territorial social service centers (provision of social services): Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 29, 2009 No. 1417: as of 12/27/2024]. (n/d). <https://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

3. Deyaki pytannya diyalnosti tsentriv nadannya sotsialnykh posluh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03 bereznya 2020 r. № 177: stanom na 30.05.2024 roku [Some issues of the activities of social service centers: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 3, 2020 No. 177: as of 05/30/2024]. (n/d). <https://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

4. Kravchenko O. (2022). Sotsialna robota v hromadi v umovakh viyny [Social work in the community in wartime]. *Zeszyty Naukowe Collegium Witelona*. Retrieved from: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_5604_01_3001_0015_8922 [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennya Metodychnykh rekomendatsiy z rozroblennya polozhennya pro strukturni pidrozdily z pytan sotsialnoho zakhystu naselennya mistsevykh derzhavnykh administratsiy ta orhanizatsiyi terytorialnoyi hromady u sferi sotsialnoho zakhystu naselennya ta zakhystu prav ditey: Nakaz Ministerstva sotsialnoyi polityky Ukrainy vid 31.07.2023 № 263-N: stanom na 31.07.2023 roku [On approval of Methodological recommendations for the development of regulations on structural units on social protection of the population of local state administrations and the organization of activities of the territorial community in the field of social protection of the population and protection of children's rights: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 07/31/2023 No. 263-N: as of 07/31/2023]. (n/d). <https://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263739-23#Text> [in Ukrainian].

6. Semygina T. (2020). Suchasna sotsialna robota [Modern social work]. Kyiv. Akademiya pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu, 275 p. Retrieved from: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links.

7. Slozanska G. I., N. M. Horishna (2016). Diyalnist fakhivtsya iz sotsialnoyi roboty z nadannya sotsialnykh posluh naselennyu v terytorialniy hromadi [Activities of a social work specialist in providing social services to the population in a territorial community]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohiy Universytetu «Ukrayina»* [Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»], 12, 113-118. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2016_12_26 [in Ukrainian].

8. Slozanska G. I. (2018). Sotsialna robota v terytorialniy hromadi: teoriya, modeli ta metody [Social work in a territorial community: theories, models and methods]: monohrafia / za nauk. red. d-ra ped. nauk, prof. V. A. Polishchuk. Ternopil: TNPU imeni V. Hnatyuka [monograph, scientific editor Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. V. A. Polishchuk]. Ternopil: V. Hnatyuk Ternopil National University, 382 p. [in Ukrainian].